

УДК 35:321.7:355.45:351.865

В. Пасічник

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Розглянуто напрями демократичного реформування державного управління в Україні, проаналізовано засоби боротьби з корупцією і зміцнення національної безпеки.

Ключові слова: національна безпека, національні інтереси, державне управління, корупція.

Корупція є загрозою національній безпеці України, яка набула ознак системного явища і поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільства. Вона розростається та укорінюється у суспільному житті, і сприймається політичною елітою та населенням як швидкий і найбільш дієвий засіб вирішення проблем та досягнення своїх цілей. В Україні вживаються певні заходи проти цього негативного явища, приймаються відповідні закони, концепції, стратегії та плани дій. Однак реальний стан боротьби з корупцією свідчить про низький рівень ефективності заходів держави у цій сфері, оскільки ігноруються причини її виникнення. Насправді корупція є проявом глобальнішої проблеми – бюрократизму та відчуження людини від влади і суспільства від держави. Вона перетворилась у структуроутворюючий елемент повсякденного політичного та економічного життя України, а нормативні акти та заходи боротьби з корупцією позбавлені, як правило, реального механізму досягнення задекларованих цілей і створюють видимість боротьби з нею. Демократизація державного управління може стати одним із важливих чинників забезпечення національної безпеки України та боротьби із корупцією, що спрямований проти бюрократизму і відчуження громадян від влади.

Дослідження корупції як суспільного явища здійснювали такі вітчизняні дослідники: Л. Аркуша, Л. Багрій-Шахмтова, Ю. Баулін, П. Гега, О. Гіда, В. Горбулін, О. Дудров, А. Закалюк, В. Зеленецький, О. Кальман, М. Камлик, В. Клименко, В. Корж, В. Лукомський, О. Лук'янов, М. Мельник, Є. Невмержицький, О. Новаков, С. Омельченко, О. Разумков, А. Редько, А. Сафоненко, О. Светлова, Г. Ситник, О. Терещук, І. Туркевич, М. Хавранюк, С. Шалагунова, Ф. Шульженко та інші. Осмисленню корупції присвячено роботи зарубіжних авторів: К. Абдієва, М. Аврека, М. Баргошина, А. Волобцева, О. Гределанда, П. Джерелі, В. Комісарова, Т. Кошечкіної, Н. Кузнецової, В. Мілера, Б. Новака, Л. Петтера, С. Пунделя, Г. Сатарова, Е. Филипова та інших. Ми пропонуємо свої підходи щодо боротьби з корупцією, які передбачають докорінне реформування державного управління на засадах поглиблення його демократизації та будівництва національної держави.

Метою статті є визначення напрямів демократизації державного управління задля боротьби з корупцією та зміцнення національної безпеки України.

На перший погляд, запровадження автократичного режиму та посилення репресивного механізму держави за корупційні діяння може видаватися ефективним засобом у боротьбі з корупцією. Однак за автократичного режиму посилюється

відчуження народу від держави, що призводить до зловживання владою. Це врешті-решт підживлює корупцію і зводить нанівець зусилля у цій сфері. Є. Невмережицький слушно зазначає: “весь досвід правозастосовної практики свідчить, що навіть при посиленні в державі всіх можливих інститутів контролю та кримінального переслідування за корупційні діяння, іншого, більш ефективного способі боротьби з корупцією, ніж розвиток громадянського суспільства та свобода засобів масової інформації практично нема” [1]. Тому в довгостроковій перспективі саме докорінна демократизація державного управління може стати засобом боротьби з корупцією, оскільки демократичний політичний режим дає змогу забезпечити зворотній канал *двонаправленого* зв'язку держави і суспільства, коли держава найбільш повно сприймає суспільні (людські) потреби, інтереси і цілі і так організовує реалізацію влади, управлінські процеси, щоб вони сприяли суспільному прогресу, забезпечували належний духовний розвиток та добробут людей, зростання рівня і якості їхнього життя. За демократичного типу політичного режиму при формуванні національних інтересів відбувається якнайширше врахування потреб, інтересів, цілей всіх класів і соціальних прошарків, етнонаціональних груп, колективів і окремих осіб, що дає змогу їх об'єднати в єдину політичну націю, а народ перетворити в активний та основний суб'єкт політики.

Важливим чинником вдосконалення існуючого політичного демократичного режиму є розширення сфер застосовування **форми прямої демократії**. Відомо, що форми прямої демократії допомагають народу безпосередньо, без посередників і представників, самостійно виявляти свої інтереси та волю, зокрема це:

- загальнонародні і регіональні (локальні) референдуми, вільні вибори і публічні обговорення загальнодержавних, регіональних та місцевих проблем;
- на низовому рівні суспільної ієрархії до них можна також віднести: загальні збори громадян, конференції і з'їзди їх представників (у рамках місцевого і територіального суспільного самоврядування);
- звернення-пропозиції громадян до державних органів влади [2].

З огляду на досвід застосування безпосередньої демократії, децентралізації, розподілу повноважень рад різного рівня і розподілу коштів, особливої уваги заслуговує швейцарський досвід. У Швейцарії комунальні (муніципальні) ради мають найбільше повноважень і обов'язків, які слідкують за розвитком свого міста (території), формують бюджет, збирають податки, і мають у своїх руках достатньо коштів для вирішення муніципальних проблем, оскільки велика частина зібраних податків залишається саме в розпорядженні комунальних рад [3]. Кантональна рада вирішує міжкантональні та внутрішні питання, а тому кількість депутатів у ній є меншою. Саме міські та кантональні ради фінансують свою поліцію, суддівську систему, соціальну сферу, економіку свого регіону. Кожний кантон має свою конституцію та закони, які можуть змінюватися з ініціативи громадян і затверджуватися на референдумі в результаті народного волевиявлення. Федеральна рада (парламент) є малочисельною, вона вирішує обмежене коло питань загальнодержавного та міжнародного значення. При прийнятті законів муніципальні, кантональні та федеральна ради тісно взаємодіють між собою: так без погодження з муніципальними радами на кантональному рівні не можуть прийматися відповідні закони, а кантональні та муніципальні ради, своєю чергою, істотно впливають на прийняття федеральних законів [4]. У Швейцарії відсутня система одноосібного прийняття рішень, оскільки управління на кожному етапі здійснюють ради директорів, акціонерів чи співвласників.

Звісно, Україна не може запровадити федералізацію, що у сучасних умовах може стати чинником її дезінтеграції. З огляду на кризу сучасної матеріальної цивілізації, територіальні розміри, геополітичне розташування України на межі Західної, Російської та Мусульманської цивілізацій та враховуючи, що окремі її сусіди мають територіальні претензії до неї, для забезпечення національної безпеки необхідна сильна президентсько-парламентська чи навіть президентська форма державного правління, за якої президент мав би достатні повноваження для здійснення ефективної державної політики у цій сфері. Однак, щоб уникнути узурпації ним влади, в Україні потрібно реформувати державне управління для побудови владної вертикалі знизу до верху, використовуючи позитивний швейцарський досвід.

У процесі такого реформування необхідно дотримуватися принципу субсидіарності, за якого владні повноваження передаються на місцевий, регіональний та національний рівень, залежно від того, де вони можуть найбільш повно і ефективно реалізовуватися. Відповідно до принципу субсидіарності, також треба формувати бюджет країни. Такі заходи повинні обмежити контрольні функції чиновництва та його необгрунтоване втручання в економічну діяльність, прискорити перехід до реальних і прозорих бюджетів, при зменшенні зловживань чиновників щодо розподілу бюджетних коштів [5].

У сучасних умовах перехід до безпосередніх форм демократії полегшується завдяки широкому впровадженню комп'ютерних технологій, Інтернету, електронного врядування. Це дає змогу оперативно реагувати на дії влади, давати їм належну оцінку, проводити опитування, включатися громадянам у вирішення назрілих суспільних проблем. Для цього національна еліта, передусім інтелігенція, повинна проводити велику роботу щодо навчання демократичному врядуванню, поширення серед народу політичної та правової грамотності, навиків та здатності до участі в роботі місцевого самоврядування та державного управління, складання і реалізації різних проєктів розвитку власної місцевості, регіону та країни.

Іншим напрямом демократизації державного управління є забезпечення належного функціонування **представницької форми демократії**. Для подолання кризи парламентаризму в Україні доцільно здійснювати постійний моніторинг та наукові дослідження функціонування представницьких та виконавчих органів влади з метою аналізу діяльності парламенту та уряду, якості законодавства, раціональності і ефективності державного управління суспільними процесами внаслідок поділу державної влади, забезпечуючи необхідний зворотній зв'язок між суспільством та державою під час вирішення проблем, що виникають при функціонуванні представницьких органів влади, висвітлюючи існуючі суперечності та недоліки парламентської діяльності з метою їх виправлення [6]. Так, в Ізраїлі низький рівень корумпованості забезпечується системою моніторингу можливих корупційних діянь, який здійснюється урядовими організаціями, спецпідрозділами поліції, відомством Державного контролера, незалежного від міністерств і державних відомств та громадськими організаціями, що посприяло цій країні увійти до двадцятки вільних від корупції країн [7]. Цей досвід Україна може запозичити для себе. Результати таких досліджень повинні широко оприлюднюватися в пресі, на телебаченні, бути доступними в бібліотеках та Інтернеті, щоб своєчасно виборці могли виявляти недобросовісність депутатів та запобігати проявам корупції.

Важливим напрямом реформування державного управління і боротьби з корупцією є кодифікація українського законодавства з метою подолання його

безсистемності, двозначності, суперечливості, щоб унеможливити і значно обмежити зловживання владою, виникнення корупції та бюрократизму. Першочерговими кроками щодо обмеження можливостей корупційних проявів, на думку Є. Невмережицького, є удосконалення законодавства саме в економічній сфері [8]. Це можна досягнути шляхом кодифікації та систематизації усього українського законодавства на засадах української національної ідеї, що базується, на нашу думку, передусім на християнських духовних цінностях [9], а також запозичуючи позитивний досвід демократичних країн Заходу.

Задля вдосконалення законодавчого процесу і запобігання корупції, при парламентських комітетах на громадських засадах потрібно створювати постійні дорадчі органи за участю провідних українських вчених у цих областях, парламентарів, членів уряду, різних експертів та заінтересованих сторін. У цих дорадчих органах обговорюватимуться законопроекти, віднаходитимуться спільні підходи та узгоджуватимуться особисті та групові інтереси з національними інтересами. Їх результати виноситимуться на суд громадськості під час проведення теле- і радіопередач, у пресі, щоб виборці змогли оцінити якість цього законопроекту, а законодавці врахувати реакцію на них громадськості. Напередодні прийняття законів важливо проводити соціологічні опитування з метою вивчення громадської думки. Після їх прийняття, парламентарі повинні давати звіт перед громадськістю і за участю провідних фахівців, науковців та експертів, чому саме такий закон вони прийняли, враховуючи чи не враховуючи інтереси своїх виборців. А також здійснювати дослідження, щоб простежувати, наскільки прийнятий закон ефективно працює протягом певного проміжку часу.

Оскільки депутати часто діють всупереч інтересам своїх виборців, важливо чітко розробити процедуру відкликання депутатів і проведення нових виборів, а також їх притягнення в разі необхідності до моральної та кримінальної відповідальності. Якщо депутати обиралися за партійними списками, а згодом вони переходять до інших фракцій, це має автоматично означати позбавлення депутатів їх депутатських повноважень, оскільки виборці голосувати за них у певному партійному списку. Необхідно також розробити відповідні процедури, коли окрім Президента, також громадськість могла б ініціювати достроковий розпуск парламенту, наприклад збір підписів та проведення опитування з приводу підтвердження довіри чи висловлення недовіри до представницьких органів влади чи окремих депутатів.

Плідною ідеєю є запровадження двопалатного парламенту, де за нижньою палатою закріплювалися законодавчі, бюджетні та кадрові (затвердження прем'єр-міністра та міністрів уряду) функції, а за верхньою палатою – наглядові та контролюючі (зокрема призначення прокурора, судів) і право вето на закони нижньої палати. Це дало б змогу запобігати проявам корупції та посилити контроль за діяльністю тієї політичної сили, яка знаходиться при владі, а також підвищити якість законодавчого процесу. Верхня палата повинна формуватися шляхом демократичних виборів, як це відбувається, наприклад, у США, а не призначатися виконавчою владою.

Демократизації державного управління сприятиме вдосконалення **виборчої системи** задля вираження більш повного волевиявлення виборців та пануючих настроїв у суспільстві. Як засвідчили останні парламентські вибори, змішана система в Україні не виражає адекватно настрої та інтереси в суспільстві, оскільки народ проголосував за опозиційні сили за партійними списками, однак правляча

партія при змішаній виборчій системі зберегла більшість у парламенті. Хоча повернення до мажоритарного принципу мало певне позитивне значення, коли партійна система із закритими партійними списками після помаранчевої революції переживала кризу легітимності, і його використання могло слугувати соціальних ліфтом до влади для нових регіональних політичних та громадських діячів. У цьому контексті, доцільний перехід до пропорційної виборчої системи з відкритими партійними списками. При запровадженні двопалатного парламенту, нижню палату доцільно формувати за допомогою пропорційної системи з відкритими списками, яка б відображала волю усіх виборців України, а депутатів верхньої палати парламенту та місцевого самоврядування обирати в мажоритарних округах, щоб вони виражали інтереси виборців територій та відповідних виборчих округів. Важливо посилити юридичні санкції проти фальсифікації виборів, використання адмінресурсу, намаганням купляти голоси виборців. За це необхідно суворо карати як за державний злочин, що прирівнюється до спроби здійснення державного перевороту та узурпації влади.

Чинником боротьби з корупцією та бюрократизмом є налагодження **демократичної організації самої виконавчої влади**. Демократизація державної служби передбачає введенням виборності перших керівників відповідних органів, запровадження у виконавчій владі демократичних форм і технологій ведення управлінських справ з метою досягнення її належної раціональності та ефективності. Зокрема, йдеться про широке використання колегіальних форм управлінської діяльності, проведення “мозкових атак” щодо вирішення проблемних ситуацій, організацію різноваріантної розробки проектів управлінських рішень, введення дієвої зовнішньої експертизи, акумулюючи належним чином знання, досвід і волю персоналу управління [10].

Засобом боротьби з корупцією може стати також оптимізація і відповідні функціонально-структурні перетворення виконавчої гілки влади. Побудова державного апарату, в якому вістуні дублюючі та паралельні структури, де забезпечується належне правове регулювання процесів владних відносин і управління, встановлюються прозорі та зрозумілі процедури здійснення виконавчої влади та підвищується рівень контролю за їх дотриманням, – все це суттєво обмежувало би корупцію, полегшувало виявлення його проявів у державному управлінні. Особливо важливу роль у цьому процесі може відігравати ефективна кадрова робота, що передбачатиме належний відбір на державну службу, постійне підвищення професійної кваліфікації політичних діячів і державних службовців, розділення політичних та управлінських функцій у державному управлінні, запровадження посад державних секретарів у міністерствах та відомствах для забезпечення професіоналізму виконавчих органів державної влади. Кадри в державному управлінні дійсно все віршують, тому підбір на державні посади відповідно за високими моральними і професійними якостями є ефективними засобами унеможливлення та профілактики корупції серед державних службовців.

Демократизації державного управління і боротьбі з корупцією сприятиме децентралізація функцій і повноважень органів, посилення контролю зверху (по вертикалі) та знизу (від суспільства) за їх належною реалізацією. Для цього доцільно чітко визначити кваліфікаційні вимоги і критерії до кандидатів на посади у виконавчій гілці влади, здійснювати довгострокову кадрову політику та формувати кадровий резерв, запроваджувати введення конкурсних засад у порядок заміщення державних посад, встановлювати граничні терміни перебування на одній державній

посаді і впорядкувати динаміку кар'єри, організувати постійну, відкриту і об'єктивну атестацію всіх управлінських кадрів та декларування доходів, створювати механізми підзвітності і підконтрольності діяльності посадових осіб будь-якого рангу, належно стимулювати результативне виконання посадових обов'язків, забезпечувати захист добросовісних державних службовців, які сумлінно виконують свої службові обов'язки і ведуть боротьбу з бюрократизмом та корупцією у виконавчих органах державної влади, рішуче очищення держапарату від осіб, які заплямували себе корупційними зв'язками [11, 12].

Послідовна боротьба з корупцією передбачає також реформу судової гілки влади. На думку Є. Немережицького, Україні в цій сфері потрібно здійснити такі кроки: запровадження принципів функціонування аналогічних структур як у розвинених європейських країнах та США, коли суддя, шериф чи прокурор обираються народом; перевірка кандидатів і відбір лише у разі їх моральної та професійної відповідності; забезпечення належного рівня зарплати працівникам правоохоронних та судових органів; створення при обласних судах контролюючих структур під виглядом судової інспекції з метою перевірки рішення суддів, що викликають сумніви, і які мають складатися виключно із суддів професіоналів; посилити прокурорський нагляд щодо боротьби з корупцією, визначення цього напрямку як пріоритетного в діяльності Генеральної Прокуратури і її органів на місцях [13].

Системна боротьба з корупцією потребує належної інституалізації цього процесу. Зокрема, для послідовної реалізації Закону України "Про засади запобігання корупції і протидії корупції" та Національної антикорупційної стратегії необхідно створити Національного бюро розслідувань для боротьби з корупцією з широкими повноваженнями. В Україні вже було зроблено декілька спроб створення такої структури, однак вони завершувалися невдало, оскільки корумповані чиновники та політики у цьому не зацікавлені. З іншого боку, під гаслом боротьби з корупцією політичні сили, що здобували владу, намагалися зміцнити своє панівне становище і обмежити можливості своїх політичних конкурентів, що викликало опір в опозиції, тому такий інститут досі не було запроваджено в Україні. На сьогодні ця робота розпорошена між різними структурами і підрозділами органів державної влади та місцевого самоврядування, а тому відбувається імітація боротьби з корупцією. Нині діючі органи, які повинні боротися з корупцією, самі нею уражені. Тому необхідне створення нової структури – Національного бюро розслідувань, завданням якого є забезпечення невідворотності покарання для корупціонерів, незважаючи на їх соціальний статус та рівень багатства.

Безпосередньою умовою успіху боротьби з корупцією є посилення покарання за корупцію, запровадивши кримінальну відповідальність за вчинення цього злочину. Так у Грузії боротьба з корупцією дала позитивні результати, оскільки широко використовувалися арешти та звільнення з роботи, зокрема протягом короткого проміжку часу були звільнені щонайменше 15 тисяч поліцейських та майже 40% службовців; а в Китаї за відмивання брудних грошей, за отримання хабарів або вчинення іншого корупційного вчинку чекає публічна страта та конфіскація всього майна [14, 15]. У Франції, коли до влади прийшов генерал Ш. де Голь, в один день були звільнені усі судді цієї країни. Такі радикальні заходи потрібно застосовувати також в Україні. Щорічно голова Національного бюро розслідувань повинен звітуватися перед парламентом про виявлені факти корупції і житі заходи щодо покарання осіб, які скоїли корупційні правопорушення. Цікавим

також є досвід Ізраїлю, який завдяки значним соціальним пільгам для чиновників і суровому покаранню у разі виявлення корупційних діянь досягнув такого рівня, коли корупція практично відсутня, а також Німеччини, де основою боротьби з корупцією було завдання знищення матеріальної бази злочинних угруповань, що досягається конфіскацією майна і створенням належної правової бази для унеможливлення відмивання “брудних” грошей у цій країні [16]. Без таких рішучих і радикальних дій корупцію в Україні не подолати.

Важливо підвищити престиж державної служби, збільшити зарплату державним службовцям при скороченні роздутих штатів та громіздких органів державної влади, запровадивши певні пільги для залучення перспективних молодих фахівців (наприклад, отримання квартири на вигідних умовах для молодих спеціалістів, висока пенсія тощо). Задля підвищення престижу та авторитету державної служби серед населення потрібно використовувати різні інформаційні кампанії в суспільстві, засоби кінематографу тощо. Саме такі заходи дали позитивні результати боротьби з корупцією в Грузії. Широке запровадження інформаційних технологій та систем електронного врядування дало змогу збільшити продуктивність і водночас посилили відкритість та прозорість державної служби. Запровадження також гласності і відкритості службової інформації для здійснення публічного аналізу та оцінки функціонування органів виконавчої влади, проникнення демократизму в певні “закриті” органи, посилення судового контролю за законністю і забезпеченням прав та свобод людини в управлінських процесах і щодо інших аспектів [17].

Особливу роль у демократизації органів державної влади та боротьбі з корупцією та бюрократизмом може відіграти громадянське суспільство, яке повинно забезпечити: підконтрольність державних чиновників, державних інститутів громадськості і парламенту; відкритість та прозорість прийняття рішень на усіх рівнях державної влади й місцевого самоврядування; забезпечення свободи слова, свободи ЗМІ та їхньої незалежності; можливість громадського контролю за прийняттям найважливіших економічних і політичних рішень; незалежність судової влади; збалансованість гілок влади [18]. Особливо важливу роль тут можуть відіграти громадське телебачення та функціонування незалежних і відповідальних **засобів масової інформації**, на які покладаються такі функції: висвітлювати недоліки діяльності влади, її прорахунки, викривати факти корупції та бюрократизму, привертати громадськість та органи державної влади до вирішення назрілих проблем, впливати на процес підготовки управлінських рішень, давати можливість владі та опозиції довести свою думку до населення, виносити на суд громадськості позиції суб'єктів політичного процесу та управлінської діяльності. ЗМІ також повинні нести відповідальність за правдиву та достовірну інформацію. Діяльність журналістів та видань, які працюють на замовлення, є інструментом проведення спеціальних інформаційних операцій іноземних спецслужб, олігархічних, корумпованих та злочинних угруповань проти органів державної влади та вищих посадових осіб держави, політичних чи громадських діячів потрібно присікати відповідно до закону. Однак забезпечення інформаційної безпеки не може відбуватися шляхом обмеження доступу до інформації і переслідування журналістів та незалежних ЗМІ за поширення правдивої інформації. Для цього, як слушно зазначає Є. Невмережицький, потрібно на законодавчому рівні вирішити дві проблеми: право на отримання об'єктивної інформації та її поширення [19]. А також забезпечити захист чесних журналістів, які сумлінно виконують свою роботу,

здійснюють функції суспільної комунікації, інформують населення про реальний стан у країні, ризикуючи часто своїм благополуччям та життям.

Важливу роль у боротьбі з корупцією може відіграти також Церква, яка повинна здійснювати активну роз'яснювальну роботу серед віруючих: корупція – це тяжкий гріх, що поєднує комбінацію таких людських гріхів, як жадібність, заздрість, лінь і невгамовна спрага насолод, та є одним із найбільших проявів соціального зла, яке засуджується Богом, а відтак корупціонери не успадкують Царства Божого [20, 21]. Біблія з цього приводу дає чіткі настанови: “а хабара не візьмеш, бо хабар осліплює зрячих і викривлює слова справедливих” (Вихід 23:8); “не викривиш закону, не будеш дивитися на особу, і не візьмеш підкупу, бо підкуп осліплює очі мудрим” (Повторення Закону 16:19); “коли мудрий кого утискає, то й сам нерозумний стає, а хабар губить серце” (Еклезіаст 7:7); “гнів Божий з’явиться з неба на всяку безбожність і неправду людей, що правду гамують неправдою” (Римлянам 1:18). Тому варто погодитися із твердженням О. Дмитренка, що без віри в Бога і розвитку духовності боротьба з корупцією буде давати лише короткочасний результат і нагадувати Сізіфову працю, коли після певного позитивного ефекту згодом “каміння” цієї проблеми знову покотиться вниз [22]. Власне так сталося у Грузії, яка після значних успіхів боротьби з корупцією лише за кілька років перемістилася з 124 на 12 місце за рейтингом Світового банку щодо умов для розвитку бізнесу, однак вже після парламентських виборів 2012 р. і перемоги опозиційного блоку Грузинська ситуація в країні з корупцією знову стала поступово погіршуватися. Тому остаточна перемога над корупцією можлива лише за допомогою зростання духовності, глибокого переконання людини та народу у неприйнятності для себе цього порочного явища та згубної для суспільства соціальної практики.

Висновки

Корупція на сьогодні є однією із основних загроз національній безпеці України, що зумовлюється бюрократизмом, відчуженням громадян від влади та падінням духовності і моралі народу. Це суспільно небезпечне явище на сьогодні є системним і перетворилося в структуроутворюючий елемент політичного та економічного життя України. Для її подолання необхідно застосовувати системний підхід, здійснюючи поглиблення демократизації державного управління за такими напрямками: розширення сфер прямої демократії та децентралізації влади, дотримуючись принципу субсидіарності; вдосконалення виборчої системи та представницької демократії, посиливши контроль за діяльністю депутатів і забезпечивши їх зворотній зв'язок із виборцями; поглиблення демократизації державної служби, підвищення зарплат і ведення соціальних пільг державним службовцям із посиленням покарань за корупційні правопорушення; утворення Національного бюро розслідувань; посилення прокурорського нагляду, створення незалежних судів та ЗМІ, громадського телебачення; зростання ролі еліти знань та активізація її участі в управлінні державною, а також зростання духовності. Поєднання цих заходів сприятиме боротьбі з корупцією і зміцненню національної безпеки України. Доцільно також зазначити, що демократизація і боротьба з корупцією є не самоціллю, а засобом підвищення ефективності державного управління, що є предметом подальших авторських наукових досліджень.

Література

1. Невмережицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії [Текст] / Є. Невмережицький. — К. : КНТ, 2008. — С. 363.
2. Атаманчук Г. В. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы) [Текст] / Г. В. Атаманчук. — М. : ОАО НПО “Экономика”, 2000. — С. 228.
3. Лозинська Я. Україно, примір конституцію Швейцарії! / Я. Лозинська // Феномен посттоталітарної ментальності: повертаючись до Чеслава Мілоша, Вацлава Гавела, Івана Дзюби [Текст] : зб. стат. кругл. ст. з нагоди Всеукраїнського Дня науки (24 травня 2012 р.) / упоряд.: О. М. Лозинський, Є. В. Захарчук, А. Л. Хруцький. — Львів : Тріада Плюс, 2012. — С. 28.
4. Федеральна конституція Швейцарської конфедерації [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ditext.com/swiss/constitution.html>.
5. Невмережицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії... — С. 358.
6. Атаманчук Г. В. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы)... — С. 229.
7. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) [Текст] / Г. П. Ситник. — К. : НАДУ, 2012. — С. 375.
8. Невмережицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії... — С. 358.
9. Пасічник В. Національна ідея в контексті українсько-російських відносин [Текст] / В. Пасічник. — Львів : Сполум, 2007. — 182 с.
10. Атаманчук Г. В. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы)... — С. 231.
11. Там же. — С. 231.
12. Невмережицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії... — С. 363.
13. Там само. — С. 362, 363.
14. Буракова Л. Почему у Грузии получилось [Текст] / Л. Буракова. — М. : ООО “Юнайтед Пресс”, 2011. — 271 с.
15. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади)... — С. 372, 373.
16. Там само. — С. 373.
17. Атаманчук Г. В. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы)... — С. 231.
18. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади)... — С. 372.
19. Невмережицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії... — С. 364.
20. Дмитренко О. Корупція: кістка поперед горла [Текст] / О. Дмитренко. — К. : Книгоноша, 2012. — С. 61.
21. Невмережицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії... — С. 356.
22. Дмитренко О. Корупція: кістка поперед горла... — С. 16.

V. Pasichnyk

**DEMOCRATIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN THE CONTEXT OF NATIONAL SECURITY PROVIDING
AND COMBATING CORRUPTION**

The ways of democratic reformation of public administration in Ukraine are considered, facilities of combating corruption and strengthening of national security are analysed.

Key words: national security, national interests, public administration, corruption.